

Obsah

1. KAPITOLA

Úvod

<i>Jiřina Pávková</i>	9
Poděkování	11

2. KAPITOLA

Volný čas

<i>Jiřina Pávková, Bedřich Hájek, Břetislav Hofbauer</i>	13
2.1 Pojem volný čas, volný čas dětí	13
2.2 Různé pohledy na volný čas	15
2.3 Historický vývoj výchovy ve volném čase	18
Počátky výchovy ve volném čase	21
Vytvoření základních modelů	22
Poválečný vývoj	23
Devadesátá léta	26
2.4 Volný čas a životní styl	28
Shrnutí kapitoly	31

3. KAPITOLA

Výchova mimo vyučování

<i>Jiřina Pávková, Alena Pavlíková, Vlasta Hrdličková</i>	33
3.1 Činitele vývoje jedince	33
3.2 Pojem výchova mimo vyučování	37
3.3 Funkce výchovy mimo vyučování	39
Výchovně-vzdělávací funkce	39
Zdravotní funkce	40
Sociální funkce	40
Preventivní a rozvojové zaměření výchovy	41
Výchovný projekt, cíle, úkoly a metody	42
3.4 Přehled nejvýznamnějších zařízení pro výchovu mimo vyučování	43
3.5 Požadavky na realizaci výchovy mimo vyučování	46
Znaky dobrého zařízení/programu práce s dětmi a mládeží (podle IYF) ..	49
3.6 Tři dimenze výchovy mimo vyučování: obsah, vztah, prostředí	50
Obsah výchovy mimo vyučování	51
3.7 Vztah a komunikace ve výchově mimo vyučování	52
Vztah mezi vychovatelem a mladým člověkem	53
Vztahy mezi dětmi	55

	Hranice a rizika výchovného vzťahu	56
	Komunikace	57
	Participativní přístup	61
3.8	Duševní hygiena ve výchově mimo vyučování	63
3.9	Materiální vybavení institucí pro výchovu mimo vyučování	66
	Pedagogické, psychologické a hygienické aspekty materiálního vybavení ..	66
	Optimální podoba materiálního vybavení jednotlivých zařízení pro výchovu mimo vyučování	67
	Hřiškové prostory pro sportovní a rekreační činnost dětí a mládeže ..	69
	<i>Případová studie: Projekt střediska volného času (USA)</i>	70
3.10	Zvláštnosti procesu učení ve výchově mimo vyučování	72
	Psychologické pojetí procesu učení	72
	Zvláštnosti procesu učení ve výchově mimo vyučování ve srovnání s vyučovacím procesem	73
	Funkce vychovatele v procesu učení ve výchově mimo vyučování	74
3.11	Nové přístupy v pedagogice volného času	75
	Animace	77
	Výchova zážitkem	79
	Sociální asistenti – terénní práce (streetwork)	79

4. KAPITOLA

Výchovné a vzdělávací činnosti v době mimo vyučování

	<i>Jiřina Pávková, Alena Paulíková, Bedřich Hájek</i>	83
4.1	Odpočinkové a rekreační činnosti ve výchově mimo vyučování	83
	Psychologická podstata a pedagogický význam odpočinkových a rekreačních činností	84
	Formy a obsah odpočinkových a rekreačních činností	85
	Zařazení odpočinkových a rekreačních činností do režimu dne	87
	Činnost vychovatele při rekreaci a odpočinku dětí	88
	Dětská hra a hračka	89
4.2	Zájmové činnosti jako součást výchovy mimo vyučování	92
	Psychologická a pedagogická podstata zájmových činností	92
	Zájmové činnosti společenskovední	94
	Zájmové činnosti pracovní-technické	94
	Zájmové činnosti přírodovědné	95
	Zájmové činnosti estetickovýchovné	96
	Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření. . .	96
	Funkce zájmových činností v životě dítěte	97
	Organizační formy zájmových činností	99
	Struktura schůzky zájmového útvaru	100
4.3	Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti ve výchově mimo vyučování . . .	102

Řízení a organizace sebeobslužných a veřejně prospěšných činností	103
4.4 Příprava na vyučování ve výchově mimo vyučování	104
Hlavní úkoly přípravy na vyučování	104
Obsah, metody a formy přípravy na vyučování	105
Spolupráce se školou při řízení přípravy na vyučování	107
Shrnutí	110

5. KAPITOLA

Instituce pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase

Jiřina Pávková, Alena Pavlíková, Vlasta Hrdličková, Bedřich Hájek, Jan Stárka. 111

5.1 Školní družiny a školní kluby	112
Z historie výchovy mimo vyučování dětí v době školní docházky	112
Funkce školních družin a školních klubů	113
Druhy a obsah činností ve školní družině a ve školním klubu	114
Provoz školních družin a školních klubů	116
Dokumentace	117
Další činnost školní družiny a klubu	117
<i>Případová studie: Využití volného času na 1. stupni základní školy</i>	118
<i>Případová studie: Školní klub při základní škole</i>	119
5.2 Střediska pro volný čas dětí a mládeže	121
Náplň činnosti	122
Pracovníci DDM	126
Pedagogická dokumentace	126
5.3 Domovy mládeže	127
Provoz domova mládeže	127
Pracovníci	129
Výchovně-vzdělávací činnost v DM	131
Dokumentace DM	132
Žákovská samospráva	132
5.4 Preventivně výchovná péče, ústavní a ochranná výchova (<i>Jan Stárka</i>)	133
Příčiny selhávání výchovné péče v rodině	134
Preventivně výchovná péče	134
Náhradní rodinná výchova	134
Ústavní a ochranná výchova	135
Osobnost vychovatele	139
Příběhy dětí z dětských domovů	139
5.5 Sdružování dětí a mládeže ve volném čase (<i>Břetislav Hofbauer</i>)	141
Sdružení dětí a mládeže	142
5.6 Závěr	146
Shrnutí	147

6. KAPITOLA

Aktivity, prostory a zařízení volného času dětí a mládeže v mezinárodním kontextu

<i>Břetislav Hofbauer</i>	149
6.1 K hlavním tendencím	150
Zařízení a jejich činnosti	150
Cílové skupiny	152
Pracovníci	155
6.2 Hřiště a další herní prostory	158
6.3 Zařízení v místě bydliště	161
6.4 Zájmová zařízení nadmístního dosahu	164
Zařízení a aktivity pohybové a pobytu v přírodě	166
Zařízení a aktivity kulturní a umělecké tvořivosti	169
Zařízení a aktivity vědy a techniky	172
6.5 Prostory, areály a zařízení oddechu, zábavy a poznání	179
6.6 Zařízení podpory, pomoci a informací mládeže	183

7. KAPITOLA

Perspektivy a problémy volného času

<i>Břetislav Hofbauer</i>	189
7.1 Výzkumná zjištění	189
7.2 Proč se nůžky dále rozevírají?	192
7.3 Výhled do budoucnosti	196
Zařízení pomáhají realizovat práva dětí	197
Zvyšuje se pružnost, komplexnost a polyfunkčnost zařízení	198
Ucelené soustavy ve velkých městech	200
Samosprávné zásady	203
Další cesty k budoucnosti	205

8. KAPITOLA

Seznam vybraných právních norem pro práci vychovatelů

<i>Bedřich Hájek</i>	211
Rejstřík vybraných hesel	212
<i>Příloha: Přehled věkových zvláštností dětí a mládeže</i>	222
Literatura	225
Dokumenty	225
Teoretická a metodická literatura v češtině	225
Cizojazyčná teoretická a metodická literatura	229
Periodika	231